

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Meșină
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cho.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
 ISSN-L 2734 -6889

Eugeniu Grebenicov - savantul cahulean de renume mondial

Dr. Ionel NOVAC¹

EUGENIU GREBENICOV
 20 ianuarie 1932 - 29 decembrie 2013

Se spune că fiecare om își are steaua sa, mai mult sau mai puțin norocoasă. Există și unii, mai puțini, ce-i drept, care chiar își au steaua lor propriu-zisă. Unul dintre aceștia este omul de știință și academicianul Eugeniu Grebenicov, un nume binecunoscut în lumea largă, dar prea puțin știut în țara sa de baștină.

Eugeniu Grebenicov s-a născut la 20 ianuarie 1932, în comuna Slobozia Mare, județul (pe atunci) Ismail, astăzi localitate componentă a raionului Cahul. Tatăl său, Alexandru Grebenicov, era preot Slobozia Mare, iar mama sa, Dana Grigorescu, originară din Galați, era învățătoare.

Tânărul Eugeniu este înscris la școala primară din localitate la vârsta de numai 6 anișori, dar după numai câteva luni, părinții lui fiind mutați cu serviciul la Cahul, va trebui să-i însoțească. Astfel că va fi și el transferat la Școala medie nr. 2 din oraș, pe care o va absolvi cu brio în anul 1949. Elev sârguincios, participase la numeroase concursuri de matematică și fizică, unde obținuse de fiecare dată unul din primele locuri și devenise cunoscut în tot orașul pentru aptitudinile sale la aceste materii. Urmează, firesc, susținerea examenului de admitere la Facultatea de Matematică a Universității de Stat din

Chișinău, despre care mai târziu își va aminti cu deosebită plăcere: „Am intrat la examenul matematică - scris. Pe tablă erau scrise cinci probleme. Până m-au înregistrat, până mi-au dat hârtia necesară, eu am rezolvat în minte două probleme. M-am așezat în bancă și mi-au trebuit doar 15 minute pentru a rezolva lucrarea în întregime. Membrii comisiei au rămas uimiți, când eu am pus în fața lor lucrarea scrisă. Atunci unul din membrii comisiei m-a întrebat dacă doresc să susțin și examenul oral. Și l-am susținut cu succes. După masă am susținut examenul la fizică. În următoarele două zile am susținut și celelalte cinci examene și în a patra zi am sosit acasă. Reprezentantul Moscovei m-a înscris pentru Facultatea de Matematică și

¹ Cahul, Republica Moldova, 15 mai 2021

Mecanică a Universității „M.V. Lomonosov” din Moscova. Văzându-mă că intru pe poartă, mama a început să mă probezească: «Aha, n-ai trecut examenele...». Iar eu: «Nu că nu le-am trecut, ci de acum încolo voi învăța la Moscova». [1]

Antologic, dar mai puțin cunoscut, rămâne episodul în care, împreună cu câțiva colegi moldoveni, a făcut „cunoștință” cu marele oraș, moment pentru care „mămica dumnealui i-a dat 5 ruble și o chită mare de pâine pentru primele zile de aflare la Moscova; cum s-au așezat în umbra monumentului lui F.E. Dzerjinski, ca să se răcorească puțin (era 30 august și era foarte cald) și să mănânce ceva din cele cumpărate de la Moscova (ei au uitat de pâine și turtele de acasă, deoarece au cumpărat de-ale gurii din Moscova, că produse erau foarte multe și ieftine!) și, pe neașteptate, au fost chemați de un milițian de serviciu din stradă și amendați cu câte 3 ruble pentru încălcarea ordinii publice. În așa fel candidatul la studii Eugeniu Grebenicov a rămas în buzunar cu 1,50 ruble (50 copeici le-a folosit pentru sucuri, chifle, pârhoale). Cu bani până la prima bursă l-a salvat un moscovit cu care a făcut cunoștință la 1 septembrie și cu care a rămas prieten până acum”. [2]

Odată admis în auditoriul renumitei universități moscovite, pe tânărul Eugeniu Grebenicov îl păștea altă încercare: *„La lecții eram numai ochi și urechi, dar nu pricepeam nicio boabă din cele ce spunea profesorul, atât de puțin știam rusește. Conspectam mai mult automat.. Din când în când mă încolțea gândul să las totul baltă, cerul de neatins cu stelele lui, să leg universitatea de gard și să mă întorc în Moldova. Dar îmi încleștam maxilarele și continuam să conspectez. Așa a durat până la nouă noiembrie, căci de la zece am început a înțelege absolut totul, de parcă mi s-ar fi luat un vâl de pe creier... Probabil că și aici acumularea cantitativă a trecut în calitate...”* [3]

A absolvit facultatea cu mențiune în anul 1954, după care a fost repartizat la Universitatea de Stat a Moldovei, unde a activat puțin timp. Locuia împreună cu soția la gazdă, năzuind să primească o cameră în căminul Universității. Dar toate încercările, toate rugămințile de a i se repartiza acea cameră au fost în van. Mai mult chiar, *„într-o zi rectorul mi-a spus că degeaba aștept, nicicând n-o să am loc în cămin. Când la Moscova au aflat de situația mea, imediat m-au invitat acolo... N-am ratat ocazia, nu regret acel pas. A fost pasul meu astral...”* [4]

Revenit la Moscova, în calitate de cercetător științific, a urmat în paralel doctorantura la aceeași Universitate, finalizată în 1959 cu teza de doctorat, „Teoria analitică a mișcării lui Japet” (al optulea satelit al planetei Saturn). Putem afirma că Eugeniu Grebenicov s-a format ca savant în colectivul catedrei de mecanică cerească a Universității din Moscova, condusă de către Gheorghii Duboșin și a colaborat cu alți debutanți în știință din acei ani (Evgheni P. Aksionov, Vladimir Demin, Iuri Reabov ș.a.). Colectivul format împreună cu aceștia a fost printre primele care s-au ocupat de problemele teoretice ale cosmonauticii.

După susținerea tezei, Eugeniu Grebenicov lucrează la Universitatea „Patrice Lumumba”, unde, între 1962 și 1969, a îndeplinit funcția de șef al Catedrei de Analiză matematică. În 1967 acesta susține cu succes și teza de doctor habilitat, cu titlul „Studii calitative ale ecuațiilor diferențiale din mecanica cerească”, studiu care îi va aduce o binemeritată autoritate în domeniu. Peste un an devine profesor, ajungând o somitate științifică, un renumit specialist în teoria oscilațiilor neliniare și în mecanica aplicată.

Prin cercetările sale a revoluționat metodele de calculare a traiectoriei sateliților, teoria lui fiind citată astăzi în toate manualele de astromecanică. *„Recurgând la metodele clasice de calculare a orbitei unei nave cosmice, de exemplu, pentru a realiza zborul în direcția Lunii sau Venera am fi avut nevoie de un an de zile. Prin soluția propusă de mine, timpul s-a redus la o oră-două”*. [5]

Anii următori își va continua activitatea de cercetare științifică, pe care o va împleti armonios cu acea de conducător al unor instituții de profil: șef al Departamentului de matematică din cadrul Ministerului Construcțiilor de Mașini, Institutul de fizică teoretică și experimentală (1969-1978), director al Centrului de Calcul, Universitatea de Stat „M.V. Lomonosov” (1978-1988), director-adjunct al Institutului Probleme de Cibernetică al A.S. din fosta URSS (1988-1997), șef Departament „Analiza neliniară” în cadrul Academiei de Științe din Rusia (1997-2003), șef de catedră la Universitatea din Siedlice (Polonia, 1996-2003), profesor la Universitatea Tehnică a Moldovei din Chișinău (după 1996),

colaborator științific principal al Centrului de Calcul „A.A. Dorodnițan” al Academiei de Științe a Rusiei (1997-2013).

Cercetările și rezultatele obținute l-au consacrat pe plan mondial ca reputat specialist în mecanică cerească, teoria ecuațiilor diferențiale și algebră computațională; ele au avut un impact important în progresul zborurilor spațiale, dar și în plan economic prin reducerea cheltuielilor de calcul. După 1990 a fost invitat de onoare al unor instituții de prestigiu străine, a participat la numeroase manifestări științifice internaționale (congrese, conferințe, simpozioane) din Franța, Germania, România, Polonia, Ucraina, Republica Moldova, a fost ales membru în jurii și consilii științifice ș.a.

Eugeniu Grebenicov este autorul a peste 25 de monografii („Metodele calitative noi în mecanica cerească”, „Ghidul mecanicii astrale”, „Zborurile interplanetare”, „Ce-i aceea mecanică astrală”, „Nicolaus Copernic”, monografie apărută la Moscova în două ediții și tradusă în peste 20 de limbi străine, ș.a.), unele în colaborare, și a peste 200 de articole științifice în diverse publicații de profil. De asemenea, sub conducerea sa și-au susținut tezele de doctor peste 50 de discipoli, care activează astăzi în diferite țări din lume: Armenia, Belarus, Israel, Kazahstan, Mexic, Polonia, România, S.U.A. și Republica Moldova.

Pentru întreaga sa activitate, profesorul Eugeniu Grebenicov a fost înalt apreciat și unanim recunoscut în cercurile științifice din foarte multe țări, fiind ales ca membru de onoare al unor prestigioase instituții academice și recompensat cu numeroase premii și titluri onorifice. Între acestea amintim doar câteva: Membru al Uniunii Internaționale de Astronomie (1969), Premiul de Stat al ex-URSS pentru știință (1971), Premiul I al Academiei ex-URSS la concursul de monografii (1973), Medalia de Aur a Expoziției ex-URSS (1980), Premiul Consiliului de Miniștri al ex-URSS pentru știință (1983), Membru de onoare al Academiei de Științe a Rep. Moldova (1991), Doctor Honoris Causa al Universității din Cluj-Napoca (1993), Premiul Academiei de științe a Ucrainei (1999), Membru de onoare al Academiei Internaționale de Științe Neliniare (2002), Doctor Honoris Causa al Universității Tehnice a Rep. Moldova (2003), Doctor Honoris Causa al Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău (2011), Premiul „Academicianul Constantin Sibirschi” și Membru de Onoare al Academiei de Științe din Republica Moldova (2011), Doctor Honoris Causa al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași (2011), Doctor Honoris Causa al Universității de Stat „B.P. Hașdeu” din Cahul (2012) ș.a.

În anul 1992, printr-o hotărâre a Comitetului Internațional de Astronomie, o planetă mică din Sistemul Solar, asteroidul cu numărul 4268, a fost numită Steaua Grebenicov. Era al doisprezecelea astru ceresc căruia i se atribuiseră numele unui român, dar primul dintre cei căruia i s-a acordat în timpul vieții. Din păcate, recunoașterea prestigioasei instituții i-a fost umbrită de eșecul, al patrulea, respingerii candidaturii la postul de rector al Universității de Stat din Chișinău. Se pare că n-a fost preferat de către senatul de atunci, ales înainte de 1989, din motiv că fiind întrebat de cineva dintre cei prezenți: „Cum vedeți perspectiva relațiilor dintre Republica Moldova și România?”, savantul a răspuns: „Ele trebuie să devină o singură țară”.^[6]

În 2002, savantul este inclus în ediția Centrului Biografic Mondial din Cambridge, „2000 de savanți remarcabili ai lumii la începutul secolului XXI” („2000 Outstanding Intellect of the 21st Century”). Tot în același an, în cunoscuta revistă a Academiei de Științe a Rusiei, „Modelarea matematică”, este publicat un amplu articol privind personalitatea profesorului Eugeniu Grebenicov, iar în localitatea de baștină, Slobozia Mare, în publicația cu același nume, îi este dedicat un întreg număr la împlinirea a 70 de ani.^[7]

De altfel, Eugeniu Grebenicov, deși a trăit o mare parte din viața sa la Moscova, nu a uitat vreodată locul de unde a pornit, țara natală și limba română, pe care o vorbea fără de cusur. „Când am plecat la Moscova, mama m-a avertizat că dacă îi voi trimite vreo scrisoare în limba slavonă, mi-o rupe înainte de a o citi. Aflați că m-am ținut de cuvânt...”.^[8]

Într-un interviu acordat profesorului clujean Alexei Mare, acesta afirma următoarele: „Cum ai putea să-ți uiți ființa care ți-a dat viață? Cum ai putea să-ți uiți limba pe care ai învățat-o odată cu laptele supt de la sânul mamei? Iar limba română e cea mai frumoasă limbă din lume...”.^[9]

Și tot el susținea: „M-am născut român și-am să mor român, căci naționalitatea nu se schimbă precum chipul sau încălțările. Națiunea «moldovenească» a fost inventată de Stalin, ca, de altfel, și «limba moldovenească». Pe românii din Ucraina îi mai acceptă ca români, însă pe cei din Moldova nu, ca nu cumva

să le treacă prin gând ideea de a se reuni cu frații de peste Prut. Este una din invențiile cele mai diabolice ale comuniștilor de atunci, pe care o promovează insistent și cei de acum. De aceea nici nu vor să mă invite în republică, probabil, pentru că eu țin că sunt român și vorbesc românește. Chiar dacă o bună parte din viață am vorbit și am scris rusește, oricum nu mi-am uitat limba mamei. Și nu o voi uita, și nu mă voi dezice de ea niciodată”.^[10]

Eugeniu Grebenicov s-a stins subit din viață la 29 decembrie 2013, la Moscova, în urma unui atac de cord. „A decedat un mare savant. Unul dintre cei mai mari pe care i-a dat vreodată spațiul dintre Prut și până dincolo de Nistru. Numele lui e Eugeniu Grebenicov. Dar lumina emanată de asteroidul ce-i poartă numele va dăinui milenii: ea nu se va stinge niciodată. Cum fără moarte vor rămâne descoperirile sale științifice, care au ajutat omenirea să se descopere pe sine, să progreseze, să-și afle posibilitățile ei creatoare”.^[11]

Potrivit dorinței sale, după ce a fost incinerat la Moscova a fost adus în țară și înmormântat la Cahul, alături de părinții și bunicii săi, cu toate că putea fi înmormântat cu onoruri în Panteonul rusesc „Novodevicie kladbișce”. În ziua de 16 ianuarie 2014, după un miting de doliu la Universitatea Tehnică a Moldovei, un cortegiu funerar a însoțit urna cu cenușa celui care a fost omul de știință Eugeniu Grebenicov până în orașul natal, unde a avut loc o ceremonie religioasă de înhumare a urnei. Din păcate, după trecerea la cele veșnice, profesorul, omul de știință și academicianul Eugeniu Grebenicov a început, pe nedrept, să fie dat uitării. Din ce în ce mai puțină lume, mai ales în rândul celor tineri, mai știu astăzi cine a fost ilustrul savant. Nici la Cahul, nici la Chișinău, nu s-a făcut mare lucru pentru nemurirea acestuia. Nicio stradă, nicio instituție școlară nu-i poartă numele. Nici măcar în localitatea sa natală, Slobozia Mare. Niciun bust nu i-a fost ridicat în așezarea de pe Frumoasa, orașul în care a ținut să-și doarmă somnul de veci. Doar o placă comemorativă, realizată la inițiativa și cu suportul financiar al regretatului Valentin Reabțov (autor, în același timp, a numeroase articole de readucere în memorie a eminentului om de știință) și al lui Sergiu Nebunu, a fost amplasată la 9 noiembrie 2016, pe clădirea Liceului Teoretic „Ion Creangă” din Cahul (fosta Școală medie nr. 2).

Peste numai câteva luni, în ianuarie 2022, se vor aniversa 90 de ani de la nașterea unuia dintre cei mai mari și mai străluciți savanți pe care i-a dat pământul românesc din stânga Prutului. Vom reuși, oare, să fim la înălțimea prestigiului său, vom reuși, în aceste vremuri dominate de o pandemie parcă fără de sfârșit, să îl omagiem așa cum se cuvine? Doamne-ajută!

Note:

^[1] Ion Geantăc, „Din nou pe cărările copilăriei”, în Omul și asteroidul Grebenicov”, Ed. Pontos, Chișinău, 2008

^[2] Nicolae Carastan, „Un nume de renume”, în Omul și asteroidul Grebenicov”, Ed. Pontos, Chișinău, 2008

^[3] Larisa Tarea, „Zodia Zorelui de Ziuă”, în Omul și asteroidul Grebenicov”, Ed. Pontos, Chișinău, 2008

^[4] Ion Stici, „Un Ceahlău al gândirii matematice”, în Omul și asteroidul Grebenicov”, Ed. Pontos, Chișinău, 2008

^[5] Constantin Reabțov, „Eugeniu Grebenov – savant de talie internațională”, în Omul și asteroidul Grebenicov”, Ed. Pontos, Chișinău, 2008

^[6] Nicolae Dabija, „Omul cu nume de stea”, în „Omul și asteroidul Grebenicov”, Ed. Pontos, Chișinău, 2008

^[7] „Slobozia Mare”, nr. 2, iunie 2002

^[8] Ion Trif Pleșa, „Eugeniu Grebenicov la Galați”, în „Porto-Franco”, nr. 6(27), iunie 1996

^[9] Alexei Mare, „Limba română este cea mai frumoasă limbă din lume”, în „Limba română”, nr. 2 (20), 1995

^[10] Idem

^[11] Ion Bostan, Nicolae Dabija, „S-a stins Eugen Grebenicov”, în „Literatura și Arta”, 9 ianuarie 2014